

Sygn. akt III AUa 874/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSO del. Beata Górską (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 8 maja 2014 r. w Szczecinie

sprawy J. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział wG.

o przyznanie emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 23 lipca 2013 r. sygn. akt VI U 525/13

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górską

Sygnatura akt III A Ua 874/13

UZASADNIENIE

Ubezpieczony J. Z. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G.. z dnia 10.05.2013 r. odmawiającej mu prawa do emerytury. Zakwestionował decyzję ZUS podnosząc, że przez 16 lat pracował w warunkach szczególnych w Zakładach (...) w G.

W odpowiedzi na wniesione odwołanie, Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.. wniósł o jego oddalenie. Podniósł, że ubezpieczony nie udokumentował wymaganego, ogólnego okresu ubezpieczenia w wymiarze 25 lat oraz 15-letniego stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Wyrokiem z dnia 23 lipca 2013r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił i zważył, co następuje:

Ubezpieczony J. Z. urodził się (...)

Pracował w Warsztacie Szkoleniowym w S. Zakładzie (...) w G. w okresie 1.09.1968 r. – 31.08.1971 r. Od 20.09.1971 r. do 22.04.1972 r. zatrudniony był w Zakładach (...) wG. – w Zakładzie w S., następnie od 17.05.1972 r. do 9.06.1973 r. pracował w Tartaku w S., od 20.07.1973 r. do 4.05.1974 r. w Zakładach (...) S.A. w W.. Od 9.05.1974 r. do 9.10.1974 r. był pracownikiem Zakładów (...) w S.. W okresie 14.11.1974 r. – 30.04.1992 r. ubezpieczony pracował w Zakładach (...) w S.. Od 11.05.1992 r. do 11.04.1993 r. był zarejestrowany jako bezrobotny w Urzędzie Pracy w S., przy czym od 12.05.1992 r. pobierał zasiłek. Ubezpieczony nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Ubezpieczony na dzień 01.01.1999 r. posiada 24 lata, 3 miesiące i 3 dni okresów składkowych, co stanowi jego ogólny okres ubezpieczenia.

Ubezpieczony wykonywał nadto prace na podstawie umów zlecenia w okresach 6.07.1998 r. – 31.07.1998 r. oraz 1.08.1998 r. do 31.08.1998 r. na rzecz Urzędu Miejskiego w S.. Od wynagrodzenia uzyskiwanego przez ubezpieczonego z tytułu zawartych umów nie były odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne.

W dniu 16.04.2013 r. ubezpieczony wniósł o ustalenie prawa do emerytury. Pozwany organ rentowy odmówił mu prawa do świadczenia z uwagi na brak wymaganego ogólnego okresu ubezpieczenia oraz brak 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy wskazał, że jego kontroli w niniejszym postępowaniu podlegała decyzja ZUS z dnia 10.05.2013 r., w której pozwany organ rentowy odmówił ubezpieczonemu J. Z. prawa do emerytury, albowiem uznał, że do dnia 1.01.1999 r. ubezpieczony nie osiągnął wymaganego 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego oraz 15-letniego okresu pracy w szczególnym charakterze.

W związku z odwołaniem ubezpieczonego sporem objęta była okoliczność, czy ubezpieczony legitymuje się wszystkimi przesłankami, od których uzależnione jest nabycie prawa do emerytury w tzw. obniżonym wieku emerytalnym.

Jako podstawą prawną nabycia świadczenia, którego domagał się ubezpieczony wskazał przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2009 r., Nr 153, Poz. 1227). Zgodnie z art. 184. ust.1 ustawy ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wskazanego w ustawie wieku jeżeli w dniu jej wejścia w życie (1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2)wymagany okres składkowy i nieskładkowy, który w przypadku kobiet wynosi 20 lat i 25 w przypadku mężczyzn.

Jakie okresy podlegają zaliczeniu do okresów składkowych i nieskładkowych określają art. 6 i 7 ustawy. Okresami składkowymi są przede wszystkim okresy ubezpieczenia, które w ustawie zdefiniowano jako okresy opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz okresy nieopłacania składek z powodu przekroczenia w trakcie roku kalendarzowego kwoty rocznej podstawy wymiaru składek, o którym mowa w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych (art. 4 pkt 5 ustawy).

Zgodnie z art. 184 ust. 2 powyższa emerytura, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem organu rentowego, na dochody budżetu państwa.

Warunkiem nabycia uprawnień emerytalnych według art. 184 jest zatem spełnienie przesłanki stażu przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się zaś pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 32 ust. 2 ustawy).

Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (art. 32 ust. 4 ustawy).

Dotychczasowymi przepisami były zaś przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz.43 ze zm.).

Zgodnie z § 3 cytowanego wyżej rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Natomiast w myśl § 4 ust.1 pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Odnosząc powyższe regulacje do ustalonego w sprawie stanu faktycznego Sąd Okręgowy zważył, iż ubezpieczony nie spełnił wszystkich przesłanek do przyznania mu świadczenia emerytalnego. W toku postępowania ustalono bowiem, iż na dzień 01.01.1999 r. nie osiągnął 25-letniego stażu pracy. Z zalegających w aktach ZUS świadectw pracy i zaświadczeń z Urzędu Pracy w S. wynika, że ubezpieczony przepracował w tym okresie łącznie 24 lata, 3 miesiące i 3 dni. Ubezpieczony nie wskazał innych okresów ubezpieczenia.

Na rozprawie w dniu 23 lipca 2013 r. ubezpieczony zeznał, że pierwszą pracę podjął w Zakładach (...), gdzie pracował przez rok. Wcześniej od 1968 r. uczył się przez trzy lata w (...) Szkole Zawodowej. Następnie pracował w tartaku, gdzie uległ wypadkowi. Następnie przez około rok pracował w Zakładach (...), po czym powrócił do Zakładów (...), w których pracował do 30.04.1992 r. Sąd dał wiarę ubezpieczonemu, albowiem treść jego zeznań znajduje potwierdzenie w dokumentacji pracowniczej zalegającej w aktach ZUS i aktach osobowych. Zeznania ubezpieczonego nie mają jednak wpływu na ustalenie ogólnego okresu ubezpieczenia, albowiem praca w wymienionych przez niego zakładach została już w toku postępowania przed organem rentowym uwzględniona. Na tle zeznań ubezpieczonego brak jest podstaw do przyjęcia innego, niż przyjęty przez ZUS okresu ubezpieczenia, na który składają się okresy składkowe w łącznym wymiarze 24 lat, 3 miesięcy i 3 dni.

Do okresów składkowych i nieskładkowych, o których mowa w art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie można zaliczyć okresów wykonywania przez ubezpieczonego czynności w ramach umów zlecenia zawartych z Urzędem Miejskim w S. tj. 6.07.1998 r. – 31.07.1998 r. oraz 1.08.1998 r. – 31.08.1998 r. W okresach tych nie były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne, co eliminuje możliwość zaliczenia ich do ogólnego stażu ubezpieczenia. Brak ku temu podstaw w art. 6 i 7 ustawy, w których wykonywanie czynności na podstawie omawianej umowy cywilnoprawnej nie figuruje.

Za organem rentowym nadmienić wypada, iż nawet gdyby możliwe było objęcie okresem ubezpieczenia czasu wykonywania przez ubezpieczonego czynności w ramach umów zlecenia, po zsumowaniu z uwzględnionym dotychczas, łączny ogólny staż pracy ubezpieczonego również byłby niewystarczający do przyznania mu prawa do świadczenia. Ubezpieczony domaga się bowiem doliczenia zaledwie 1 miesiąca i 26 dni. Po zsumowaniu z zaliczonym przez ZUS, omawiany okres wyniósłby jedynie 24 lata, 4 miesiące i 29 dni. Ubezpieczony zatem w dalszym ciągu nie spełniałby wymogu posiadania 25 lat okresu składkowego i nieskładkowego, co wyklucza możliwość przyznania mu prawa do świadczenia emerytalnego.

Zważywszy na to, że ubezpieczony nie spełnił przesłanki określonej w art. 184 ust. 1 pkt 2 omawianej ustawy w przedmiocie osiągnięcia 25 lat okresu składkowego i nieskładkowego, poza rozważaniami Sądu Okręgowego pozostało spełnienie pozostałych wymogów nabycia przez niego prawa do emerytury. Sąd nie prowadził zatem postępowania dowodowego na okoliczność przepracowania przez ubezpieczonego co najmniej 15 lat w warunkach szczególnych, albowiem postępowanie to byłoby bezprzedmiotowe nie mając wpływu na treść rozstrzygnięcia. Innymi słowy, nawet w przypadku korzystnego dla ubezpieczonego ustalenia, że przepracował on w warunkach szczególnych co najmniej 15 lat, w związku z brakiem 25-letniego ogólnego okresu ubezpieczenia, nie można przyznać mużądanego świadczenia. Wymaga bowiem podkreślenia, iż ustawowe przesłanki nabycia prawa do emerytury w tzw. obniżonym wieku emerytalnym muszą zostać spełnione łącznie. Brak którejkolwiek z nich czyni bezprzedmiotowym badanie pozostałych i wyklucza nabycie prawa do emerytury. Taka sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie. Czyniąc zadość żądaniu ubezpieczonego i prowadząc postępowanie dowodowe pod kątem ustalenia, czy ubezpieczony pracował w warunkach szczególnych przez wymagany okres, Sąd prowadziłby do przewlekania procesu, którego wynik i tak nie mógłby być odmienny niż ten, który objęty jest treścią zapadłego w sprawie orzeczenia.

W konsekwencji powyższych wywodów Sąd uznał, iż decyzja pozwanego organu rentowego była prawidłowa, co znalazło wyraz w treści wyroku. Sąd Okręgowy na zasadzie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił zatem odwołanie ubezpieczonego jako nieuzasadnione.

Apelację od tego wyroku wniósł ubezpieczony. Zaskarżył wyrok w całości. Jego zdaniem wyrok jest niesprawiedliwy i krzywdzący, bowiem Sąd Okręgowy nie wziął pod uwagę blisko dwóch miesięcy jego zatrudnienia tj. od 2 listopada 1976 do 20 grudnia 1976r.

Ubezpieczony nie zgodził się z tym, że nie zaliczono mu okresu pracy na podstawie umów zlecenia ponieważ nie były odprowadzane składki ZUS. W ocenie apelującego pod Dział (...) podlegał Neutralizator na którym pracował od 6 maja 1976r. w warunkach szczególnych, co potwierdzili świadkowie, a czego nie wziął pod uwagę Sąd. Podkreślił również, że tę okoliczność potwierdzają wyroki Sądu z M. i Z..

Ubezpieczony wezwany do uzupełnienia braków formalnych apelacji poprzez wskazanie czy wnosi o zmianę wyroku i w jakim zakresie podał: że o ile nie było mu dane dopracowanie brakującego stażu pracy to Sąd winien doliczyć mu staż z okresu pobierania renty. W dalszym piśmie wniósł o uchylenie wyroku do ponownego rozpoznania.

W kolejnym piśmie ponownie podał, że nie może ponosić winy za niedopracowanie brakujących miesięcy do wymaganego stażu pracy.

W dalszych pismach z 15 stycznia i 10 kwietnia 2014 r. ubezpieczony zwracał uwagę na swoją działalność społeczną na rzecz mieszkańców oraz podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie stażu pracy w warunkach szczególnych.

Organ rentowy w odpowiedzi na okoliczności podniesione przez ubezpieczonego i dołączone przez niego dokumenty wniósł o oddalenie apelacji i podtrzymał dotychczasowe stanowisko prezentowane przed Sądem Okręgowym. Z ostrożności procesowej podniósł zarzut prekluzji dowodowej względem twierdzeń i środków dowodowych zawartych w pismach procesowych ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie .

Na wstępie wskazać należy, iż postępowanie apelacyjne ma merytoryczny charakter i jest dalszym ciągiem postępowania rozpoczętego przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z treścią art. 378 § 1 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Rozważając zakres kognicji sądu odwoławczego, Sąd Najwyższy stwierdził, iż sformułowanie „w granicach apelacji” wskazane w tym przepisie oznacza, iż sąd drugiej instancji między innymi rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody

albo poprzestaje na materiale zebrany w pierwszej instancji, ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji oraz kontroluje poprawność postępowania przed sądem pierwszej instancji, pozostając związany zarzutami przedstawionymi w apelacji, jeżeli są dopuszczalne, ale biorąc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania, orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07, niepubl.). Dodatkowo należy wskazać, iż dokonane przez sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, sąd drugiej instancji może podzielić i uznać za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r., sygn. akt II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

Wskazać należy, że ostatecznie przedmiotem sporu zainicjowanym odwołaniem ubezpieczonego od decyzji z dnia 10 maja 2013r. było ustalenie, czy organ rentowy zasadnie odmówił J. Z. przyznania prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach w związku z niespełnieniem wszystkich koniecznych przesłanek do nabycia prawa do tego świadczenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji przeprowadził należyte postępowanie dowodowe na okoliczność spełnienia przez J. Z. wszystkich przesłanek warunkujących nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Analiza prowadzonego przez Sąd I instancji postępowania prowadzi do wniosku, iż ubezpieczony nie wykazał spełnienia warunku posiadania 25 letniego stażu pracy. Dołączona do akt sprawy dokumentacja pracownicza w żaden sposób nie potwierdziła spełnienia tego warunku. W ocenie Sądu Apelacyjnego bez znaczenia pozostaje podniesiony w apelacji zarzut, że Sąd I instancji nieprawidłowo ustalił okres pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych. Jak słusznie bowiem podał Sąd Okręgowy obowiązujące przepisy prawa, które zostały przez Sąd Okręgowy trafnie wskazane, jednoznacznie podają, że do nabycia prawa do świadczenia niezbędnym jest łączne spełnienie wyszczególnionych w nim warunków. Ubezpieczony, jak zresztą sam podawał przed Sądem Okręgowym, co również zdaje się wynika z jego twierdzeń podnoszonych w apelacji, nie kwestionuje faktu nieposiadania ogólnego stażu pracy w wymiarze 25 lat. Ze zgromadzonego materiału dowodowego jednoznacznie wynika niespełnienie tego warunku. Brak winy ubezpieczonego, czy też obiektywne przesłanki uniemożliwiające wypracowanie odpowiedniego stażu pracy w żaden sposób nie mogą przesądzać o możliwości doliczenia do wymaganego stażu pracy okresu pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy. Okres pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy nie jest okresem, o którym mowa w przepisie warunkującym nabycie prawa do wnioskowanego przez ubezpieczonego świadczenia.

Ustaień tych nie może również zmienić podnoszona przez ubezpieczonego okoliczność, co do jego działalności społecznej. Odnosząc się z całym szacunkiem do każdej akcji wspierającej słuszne idee, należy jeszcze raz stwierdzić, że interpretacja przepisów warunkujących nabycie świadczenia na zasadach tzw. szczególnych nie pozwala na dokonywanie wykładni rozszerzającej. Skoro przepisy wymagają spełnienia 25 letniego stażu pracy, a ubezpieczony warunku tego nie spełnił, to jakakolwiek okoliczność, choćby najbardziej szlachetna, nie może stanowić podstawy do przyznania świadczenia. Taką możliwość ma jedynie Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przyznając świadczenie w drodze wyjątku, a nie Sąd Powszechny.

W dalszej kolejności wskazać należy, iż podstawową zasadą, obowiązującą także w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, jest obowiązek stron dawania wyjaśnień, co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne (art. 3 i 232 k.p.c.). Wprawdzie sąd może dopuścić dowód nie wskazany przez stronę (art. 232 k.p.c.; por. wyrok SN z dnia 11 grudnia 2006 r., I PK 165/06, Prawo Pracy 2007, nr 4, s. 27), ale nie zwalnia to stron od konieczności wykazywania inicjatywy, przedstawiania twierdzeń faktycznych i składania wniosków dowodowych na ich poparcie. Możliwość działania sądu z urzędu nie zmienia także rozkładu ciężaru dowodów, z którego wynika, że strona wywodząca z określonych faktów skutki prawne powinna je wykazać.

Ubezpieczony spełnił ten obowiązek i zgłosił wnioski dowodowe. Stanowiły one podstawę rozstrzygnięcia Sądu. Dołączone zaś do apelacji karty wynagrodzeń, nawet jeżeli byłyby dopuszczone przez Sąd mimo ich zgłoszenia dopiero w postępowaniu apelacyjnym, to i tak nie dotyczyły one ogólnego stażu pracy, a jedynie pracy w warunkach szczególnych, który był jak słusznie podał to Sąd Okręgowy bez znaczenia dla ustalenia prawa do emerytury w warunkach szczególnych wobec nie spełnienia warunku posiadania ogólnego stażu pracy w wymiarze 25 lat.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zgromadzony przez Sąd Okręgowy materiał dowodowy w pełni potwierdził okoliczność, że w spornym okresie ubezpieczony nie wykazał 25 letniego stażu pracy.

Mając powyższe na względzie w ocenie Sądu Apelacyjnego zgromadzony w toku postępowania przed Sądem I instancji materiał dowodowy pozwalał na poczynienie ustaleń faktycznych dotyczących świadczenia przez wnioskodawcę pracy.

Kierując się przedstawioną argumentacją, a także uwzględniając fakt, iż nie dopatrzone się uchybień, ani materialnych ani procesowych, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest trafne oraz odpowiada prawu, a wydanie wyroku reformatoryjnego albo kasatoryjnego byłoby bezpodstawne. Mając na względzie powyższe, uznając bezzasadność apelacji – na podstawie przepisu art. 385 k.p.c. – orzeczono jak w punkcie I sentencji wyroku.

SSA Roma Mrotek SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górńska